

УДК 343.226

Наталія Юрїївна Грїдіна,*ад'юнкт Харківського національного університету внутрішніх справ*

ЩОДО РОЗУМІННЯ ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА ЗАПОБІГАННЯ ГЕНДЕРНО ОБУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ

Домашнє насильство є однією з найбільш гострих соціальних проблем загалом в Україні, від якої можуть страждати як жінки, так і чоловіки. Проте, як свідчить практика, переважно від домашнього насильства страждають найбільш вразливі верстви населення: жінки і діти, а також особи з інвалідністю та особи похилого віку. Діти страждають не лише від насильства по відношенню до себе, а й спостерігаючи за насильством у своїй сім'ї, переносячи цей негативний досвід у власне життя в майбутньому. Домашнє насильство негативно впливає на здоров'я постраждалих, зокрема репродуктивне, що призводить до зниження рівня народжуваності та збільшення кількості народжених дітей з вадами здоров'я, може призвести до каліцтва чи навіть, летальних наслідків через тяжкі тілесні ушкодження, несумісні з життям, або внаслідок суїцидів постраждалих осіб [1].

Тому важливим завданням на сьогодні для владних інституцій є запровадження таких механізмів, щоб задекларовані у чинному законодавстві заходи спрямовані на запобігання гендерно обумовленому насильству стали реальністю життя.

Безпосереднє звернення до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» дає можливість вказати, що запобігання домашньому насильству становить собою систему заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки

жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються [2].

В той же час, протидія домашньому насильству становить собою систему заходів, які спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, відшкодування їй завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки [2].

В аспекті вказаного, категорія «запобігання домашньому насильству» є складовою частиною загальнодержавної політики щодо запобігання гендерно обумовленому насильству, яка об'єднана національною ідеєю подолання цього негативного явища, включає стратегію розвитку публічно-правових відносин щодо усунення, нейтралізації чи обмеження дії певної категорії осіб та цілеспрямованому впливі за допомогою комплексу адміністративно-правових інструментів для досягнення поставлених цілей, що складаються у сфері реалізації завдань та функцій певних інституцій.

У зв'язку із вказаним, з метою мінімізації та усунення визначеної проблеми постає необхідним здійснення консолідованих дій, а саме: забезпечення координації та ефективної взаємодії спеціально уповноважених органів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, інших органів та установ, які виконують функції, пов'язані з проведенням заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та забезпечення безперешкодного доступу до них для усіх, хто потребує допомоги; забезпечення доступності та якості надання необхідних соціальних послуг особам, постраждалим від домашнього насильства; затвердження стандартів надання соціальних послуг; забезпечення розроблення та виконання програм для постраждалих осіб; визначення потреб територіальних громад у забезпеченні фахівцями із соціальної роботи та психологами, створенні загальних і спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб; застосування визначеного законодавством механізму притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні домашнього насильства; забезпечення розроблення та виконання програм для кривдників; проведення комплексної, а також орієнтованої на різні групи населення інформаційно-просвітницької та роз'яснювальної роботи, спрямованої на запобігання домашньому насильству та ін. [3].

Отже, для ефективної профілактичної роботи з протидії домашньому насильству потрібно: розроблення і поширення превентивних заходів щодо попередження домашнього насильства з метою охоплення всіх молодих людей; професійна підготовка фахівців, які працюють з дітьми та молоддю за програмами, що стосуються питань домашнього насильства; посилення захисту і підтримки дітей, які стали свідками насильства або жертвами насильства; вивчення масштабів домашнього насильства; зміцнення знань про ефективні засоби запобігання домашньому насильству [4].

Загалом, варто вказати про наступні форми запобіжних заходів проти домашнього насильства і, в свою чергу, насильства на дітьми: первинні, вторинні та третинні. Змістом первинних заходів запобігання домашнього насильства є: надання інформації про насильство батькам, дітям, молоді, вчителям; вивчення правових норм стосовно поведінки в реальних життєвих ситуаціях, які можуть призвести до насильства; показ зразків застосування життєвих умінь та навичок щодо спілкування, знайомства, відпочинку, вибору життєвого шляху; підтримка творчої, інтелектуальної, громадської діяльності, організація сімейного дозвілля [5]. Вторинні запобіжні заходи проти домашнього насильства і, в свою чергу, насильства на дітьми, застосовується до тих сімей, де зафіксовано чи спостерігається жорстоке ставлення до дітей, членів родини, домашніх тварин, і передбачає своєчасне виявлення таких осіб і надання їм психосоціальної підтримки і допомоги у напрямках: формування знань, життєвих умінь і навичок, необхідних для самозахисту від насильників; формування поняття про установи та організації, які допомагають потерпілим від насильства; зміна ставлення молодої особи до себе, свого місця у суспільстві, усвідомлення нею цінності свого життя і своєї ролі в ньому, а батьків – до дитини як суб'єкта власного життя [5]. Третинні заходи проти домашнього насильства проводиться з тими, хто постраждав від жорстокого ставлення, з метою навчання самозахисту; з тими, хто здійснює таку поведінку – як соціальне навчання і контроль, що є умовою збереження сім'ї, залишення батьківських прав тощо) [5].

В цілому, реалізація зазначених заходів, спрямованих на запобігання гендерно обумовленому насильству буде сприяти зниженню рівня домашнього насильства та забезпечення захисту прав постраждалих осіб через удосконалення системи запобігання

та протидії такому насильству, удосконалення відповідної нормативно-правової бази, запровадження дієвого механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Програми із запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на 2019–2020 роки : проект рішення Кременчуц. міської ради Полтав. обл. від 12.12.2018. URL: <https://www1.kremen.gov.ua/index.php/download/file/4566413806016486512> (дата звернення: 20.04.2019).

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-19 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 20.04.2019).

3. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 № 728-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-p> (дата звернення: 20.04.2019).

4. Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству : лист МОН України від 18.05.2018 № 1/11-5480 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5480729-18> (дата звернення: 20.04.2019).

5. Запобігання та протидія насильству в сім'ї : метод. рек. для соц. працівників. Київ : ДЦССМ, 2004. 192 с.

Одержано 25.04.2019

*

УДК 351.741(477)

Денис Євгенійович Денищук,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК І СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ В ДЕРЖАВНІЙ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ

В сучасних умовах військової агресії, посилення терористичних загроз, небезпеки громадських заворушень, вірогідності та наявності реальних випадків захоплення окремих установ, підприємств, організацій питання охорони державної таємниці набувають